

Луцький район

Луцька міська територіальна громада

**Департамент освіти Луцької міської ради
Центр професійного розвитку педагогічних
працівників Луцької міської ради**

Комунальний заклад

**« Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 16
Луцької міської ради»**

Наталія Колбун

**Проектна діяльність на уроках
української мови та літератури**
Методична розробка

<http://presentation-creation.ru/>

Луцьк 2022

Проектна діяльність на уроках української мови та літератури.
Методична розробка/
Колбун Н. П. – Луцьк, 2022. – 30 с.

Рецензент А. А. Пеньковська, заступник директора з навчально-виховної роботи КЗ «Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №16 Луцької міської ради»

У посібнику розкрито тлумачення суті «метод проектів» на уроках української мови та літератури, описано історію розвитку та обґрунтовано доцільність використання цього методу школярами. Значну увагу приділено аналізу етапів створення проектів і роль вчителя під час підготовки. Наведено приклади застосування проектних технологій для творчого засвоєння базових знань, які стають основою практичної діяльності. Використання методу проектів дає можливість педагогові змінити роль авторитарного транслятора інформації на координатора навчального процесу, а учня формує, як знаннєву, інноваційну людину, для якої фундаментом життя стає творчість і знання.

Посібник адресовано вчителям української мови і літератури загальноосвітніх навчальних закладів.

Схвалено на засіданні методичної ради школи
Протокол № 2 від 29.11.21.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ.....	7
ЗМІСТ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОЄКТІВ.....	11
ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	19
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	22
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	47

ВСТУП

Сучасна освіта перебуває в новому типі цивілізації – інноваційному, для якого притаманними є постійна зміна знань, технологій, інформації, обставин. Саме тому маємо сформувати особистість, яка не тільки зможе адаптуватися у швидко змінюваному світі, а й матиме здатність перетворити його, тобто дитина повинна отримувати не лише знання, але й уміти застосовувати їх під час самостійної, пошукової, дослідницької та творчої діяльності. Відповідно відбуваються зміни і в освітньому процесі, які потребують змін форм навчання.

Потреbam сучасного суспільства повинні відповідати високоефективні педагогічні технології, які активно витісняють традиційні форми навчання. В основу інноваційних методів покладена орієнтація на опрацювання різних джерел інформації, групова робота і навчання у співробітництві. І саме пошуки новітніх технологій, впровадження їх в освітній процес стають поштовхом до професійного і творчого зростання вчителя. Учням це надає можливість виявити свої таланти, творчий потенціал та реалізувати свої особисті плани.

Головна мета інноваційної діяльності полягає у якісному забезпеченні можливостей педагогів закладів освіти для досягнення високих освітніх результатів. Інноватика передбачає розвиток творчого потенціалу і стосується не лише створення та поширення новоутворень у традиційній системі, а й зміни у способі діяльності, стилі мислення. Найбільш актуальною проблемою на сьогодні залишається проблема креативності, тому що саме творчість дає

початок чомусь новому, нестандартному в усіх сферах людського життя. Сучасне суспільство потребує не виконавця, а творця, який здатен жити повноцінним життям в інноваційному просторі і сам же цей простір створювати.

У теперішніх умовах поряд із знаннями, вміннями та навичками, які учні отримують під час навчання у школі, набувають вагомості і компетентності, оскільки саме вони, як вважає І. Єрмаков, є "тими індикаторами, які дозволяють визначити готовність учня-випускника до життя, його подальшого особистісного розвитку й до активної участі в житті суспільства". Тому в освіті результатом роботи має стати переорієнтація навчально-виховного процесу на отримання учнями ключових компетентностей, які на думку І. Єрмакова "необхідні для розв'язання життєвих завдань і продуктивного здійснення життя як індивідуального проекту".

У зв'язку із концепцією навчання впродовж життя, дедалі активніше використовується проєктна технологія, як одна з інноваційних технологій навчально-виховного процесу, сутність якої полягає у активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку креативного мислення й одночасно формування визначених особистісних якостей.

Метою цієї роботи є обґрунтування ефективності застосування методу проєктів на уроках української мови та літератури. Для реалізації мети в роботі поставлені такі цілі:

- розкрити суть поняття «метод проєктів»;
- розглянути основні етапи впровадження в освітню практику інноваційної технології;

- показати алгоритм етапів створення проєктів і роль вчителя під час підготовки;
- продемонструвати приклади застосування проєктних технологій на уроках словесності.

Актуальність технології проєктів у наші дні зумовлюється передусім необхідністю розуміти суть та призначення знань, отриманих у навчальному закладі, самостійно ставити професійні цілі та завдання, обмірковувати всі можливі способи їх здійснення.

ІСТОРІЯ ВИНИНЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ

Вперше розробляти метод проєктів розпочав американський педагог У.Кілпатрік ще в 20-ті роки ХХ ст., як практичну реалізацію концепції інструменталізму Дж.Дьюї (1859-1952), американського філософа, психолога і педагога. Саме Джона Дьюї вважають засновником «методу проєктів» у світовій педагогіці, який у книзі «Школа і суспільство» написав про організацію роботи проєктної діяльності (спочатку це була назва «метод проблем»). У праці містилися ідеї побудови навчання на активній основі, де діяльність учня безпосередньо була пов'язана із його особистим інтересом у цих знаннях. Автор акцентував на важливості донести дитині її особисту зацікавленість у здобутті цих знань, де і яким чином вони знадобляться у житті. Проблема повинна була бути з реального життя, близька і знайома для особистості і саме для її розв'язання дитині потрібно застосувати знання, які вона здобула чи має здобути.

Особливої уваги заслуговують педагогічні ідеї вченого, що становлять основу технології проєктів:

- кожна дитина має здібності, які закладені природою, а школа має створити умови для їх розкриття;
- всі знання, здобуті учнем у навчальному процесі, мають мати практичне спрямування і допомагати пристосуванню до навколишнього життя;
- залучення школярів до соціальних відносин є одночасно і способом, і результатом виховання;
- рефлексивне [мислення](#), як модель інтелектуального розвитку, — найкорисніший засіб освіти для демократії.

Американські педагоги У. Кілпатрік та Ф. Паркер, послідовники Дж. Дьюї, вдосконалили систему роботи над проектом, який в той час мав значення цільового акту діяльності, основою якого стає інтерес учня. Основним мотивом для дитини стає не сам процес пізнання, а бажання розв'язати конкретну проблему за допомогою розроблених рекомендацій.

Технологія проектування активно та успішно впроваджувалася у зарубіжній школі. Зокрема, у США, Великій Британії, Бельгії, Фінляндії, Німеччині, Італії та інших країнах технологія проектів здобула велику популярність, бо раціонально поєднувала в собі теорію і практику для розв'язку конкретної проблеми.

Не залишилась інноваційна технологія не поміченою і радянськими педагогами (С. Шацьким, В. Шульгіною, М. Крупеніною), які вважали, що проектування допоможе розвивати ініціативу і творчу діяльність дитини, що в свою чергу сприятиме безпосередньому зв'язку між навчанням і практикою. Вони проголосили проектну технологію єдиним засобом для перетворення «школи навчання» у «школу життя», де набуті знання реалізовуватимуться у ході практичної діяльності учнів.

У 1920-х роках минулого століття проектна технологія стає однією з найбільш популярних у вітчизняній освіті, однак закладені в ній педагогічні завдання часто спотворювались. Сучасні дослідники (О. Пометун, О. Пехота, В. Симоненко) відзначають, що проект - це система навчання, яка допомагає набуті в сукупності знання, уміння і навички під час процесу планування та виконання практичних завдань.

Слово «проект» запозичено з латинської й походить від слова «proectus», яке буквально означає «кинутий уперед». Говорячи про сутність поняття "проект", варто згадати, що воно вперше з'явилося у XVII-XVIII століттях і було синонімом до слів "експеримент" у природничих науках і "розгляд справ" у юриспруденції. Згодом, у XIX столітті були окреслені ще дві моделі проектів, які залишаються актуальними в сучасній освіті. Перша, більш давня, модель Вудворта полягає в тому, що учні спочатку набувають знання і навички, а лише потім використовують їх для конструювання проектів. Більш сучасною моделлю є технологія Річардса, яка передбачає "занурення" в проблему, її фундаментальне дослідження .

Повертаючись до сучасних українських дослідників, варто зазначити, що О. Пометун вважає метод проектів системою навчання, яка допомагає набувати знання, уміння і навички під час планування і виконання практичних завдань, які в майбутньому мають ускладнюватись. Дослідниця вважає, що під час проектування вагомою частиною є активність дитини та її самодіяльність.

Науковці О. Пехота, А. Кіктенко, О. Любарська наголошують, що навчальне проектування має на меті розв'язок проблеми, що з однієї сторони вимагає використовувати різноманітні методи, засоби навчання, а з іншої – об'єднання знань з різних галузей науки, техніки, творчості. Тому сутність проектної технології, на думку вчених, полягає у стимулюванні учнів до вирішення певних проблем, а результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності учня.

Сучасний навчальний проект (І. Колесникова та М. Горчакова-Сибірська) поєднує в собі освітні можливості, дослідження,

експеримент. При цьому, для педагога важливими є зміни учня (нові знання, вміння, навички, ставлення) на основі проєктної діяльності, а для школяра – самостійна реалізація проєкту.

Використання методу проєктів на уроках словесності спрямоване на активізацію пізнавальних інтересів учнів, розвиток творчих здібностей, умінь застосовувати знання на практиці, формування критичного мислення школярів. Він допомагає краще опанувати текст літературного твору, осягнути літературну епоху, реалізувати свої інтелектуальні та творчі здібності. У процесі проєктування на уроках української мови учні дискутують, міркують, сперечаються, тобто відбувається самостійний пошук необхідної інформації під час дослідницької роботи.

ЗМІСТ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОЄКТІВ

Метод проєктів від першої розробки до сучасності пройшов певну еволюцію змін. Утворившись з ідеї вільного виховання, сьогодні проєктна технологія, як одна з інноваційних технологій навчально-виховного процесу, стає інтегрованим компонентом досить розробленої та структурованої системи освіти. Хоча сама суть проєкту, як методу, не змінилася і полягає у тому, щоб викликати інтерес учнів до певних проблем, при вирішенні яких потрібно володіти певною сумою знань, умінь, навичок. Справді, проєкт — це будь-який задум, що має мету, термін та конкретні кроки реалізації.

Цілі та завдання технології:

Когнітивні

- Пізнання об'єктів навколишньої діяльності; вивчення способів розв'язання проблем, оволодіння навичками роботи з джерелами інформації, інструментами .

Організаційні

- Оволодіння навичками самоорганізації , вміння ставити перед собою мету, приймати рішення; нести особисту відповідальність за результат.

Комунікативні

- Розвиток навичок роботи в групі, виховання толерантності, формування культури публічних виступів.

Цілі і завдання свідчать про цінність методу проєктів, адже технологія передбачає:

- звертання учнів до дійсних фактів сучасності;
- формування умінь для планування роботи;
- мотивацію отримувати знання і розвивати творчість;
- набуття досвіду для вирішення проблем з огляду на майбутнє самостійне життя.

Беручи за основу для створення позитивної атмосфери мотивацію успіху, учитель може скористатися різними варіантами стимулювання школярів для роботи над проєктом, а саме: можливість отримати цікаву інформацію та самостійно виконати завдання; здобути повагу однокласників; бути кращим; усвідомити значущість свого внеску роботи для інших людей.

Аналізуючи теорію та практику вітчизняної й зарубіжної педагогіки, дослідимо питання класифікації типів проєктів. Науковці і фахівці-практики пропонують розглядати типологію навчальних проєктів за різними класифікаційними ознаками

Типологія проєктів

При створенні проєкту учасники повинні дотримуватись певних вимог:

1. Робота над проєктом має на меті розв'язати конкретну проблему — дослідницьку, інформаційну, практичну.

2. План дій має починається з розробки власне проєкту, зокрема із визначення виду продукту і форми презентації.

3. Пошукова робота учасників є обов'язковою складовою кожного проєкту. Учні знаходять інформацію, яка обговорюється і осмислюється проєктною групою, а потім доводиться до решти учасників проєкту.

4. Продуктом проєкту є результат роботи групи учасників в процесі вирішення певної проблеми.

5. Презентація учнівській спільноті або громадськості готового продукту з доказом того, що це найкращий засіб розв'язку порушеної проблеми.

Іншими словами, здійснення проєкту вимагає на кінцевому етапі презентацію і захист.

Таким чином, проєкт — це «п'ять П»:

- проблема — проєктування (планування);
- пошук інформації;
- продукт;
- презентація.
- портфоліо, тобто тека, у якій зібрані всі робочі матеріали.

Прогнозовані результати

1

Зовнішній результат : буклет, виставка, відеокліп, ілюстрація, інсценівка, інтерв'ю, колаж, мультимедійна презентація, стінгазета, фотоальбом, щоденник подорожі, віртуальна екскурсія тощо.

3

4

2

Внутрішній результат, або досвід діяльності, який стає безцінним надбанням учня, адже сприяє розвитку різноманітних здібностей, специфічних умінь та навичок.

Беручи до уваги вище сказане, розглянемо технологічну карту проєктів, якою варто керуватись при роботі.

Технологічна карта

Організаційно-підготовчий етап. (*Визначення теми і мети проекту.*)

Технологічний етап. (*Виконання проекту, аналіз інформації, обговорення, висновки.*)

Підсумковий етап. (*Творчий звіт, презентація, захист, оцінювання, коригування, рефлексія.*)

Подальше життя проекту. (*Презентація для учнів інших шкіл, знайомих і батьків.*)

ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перед початком роботи над проектом дуже важливим моментом є повідомлення учасникам переліку критеріїв, які для кожного проекту можуть різнитися. Дослідники технології проектування пропонують такі параметри зовнішнього оцінювання проектів :

Параметри зовнішнього оцінювання проектів:

- *Значимість та актуальність висунутих проблем, їх адекватність тематиці.*
- *Коректність використання методів дослідження та обробки отриманих результатів.*
- *Активність кожного з учасників проекту у відповідності з його потенційними індивідуальними можливостями.*
- *Колективний характер рішень, що приймаються.*
- *Характер спілкування та взаємодопомоги.*
- *Доказовість прийнятих рішень, уміння аргументувати свої висновки.*
- *Естетика оформлювання результатів проведеної роботи.*
- *Уміння відповідати на запитання опонентів, лаконічність та аргументованість відповідей кожного з учасників.*

За допомогою зовнішньої оцінки можна прослідкувати результативність проєктів, відхилення, необхідність вчасного коригування. Характер цього оцінювання багато в чому залежить від типу, теми, змісту проєкту, умови проведення . Якщо проєкт-дослідження, то він обов'язково має містити послідовні етапи проведення, при цьому успіх цілого проєкту буде залежати від доречно організованої роботи на кожному етапі. Не менш важливу роль при оцінюванні відіграє і правильне оформлення проєктів, тому виникає потреба окремих критеріїв оформлення і виконання проєктів:

- реальність , практична спрямованість і значимість роботи ;
- творчість, оригінальність;
- усі цитування й бібліографія оформлені до відповідних вимог;
- послідовність, логічність при викладі думок;
- усі записи виконані правильно і якісно.

Як би правильно не був оформлений проєкт , важливим моментом залишається його презентація і захист. М. Чанова пропонує такі критерії оцінювання захисту проєкту :

- 1) якість доповіді: композиція, повнота представлення роботи, підходів, результатів, аргументованість, переконливість, переконаність ;
- 2) об'єм і глибина знань з теми, ерудиція, міжпредметні зв'язки ;
- 3) педагогічна орієнтація, культура мовлення, використання наочності, відчуття часу, утримання уваги аудиторії ;
- 4) відповіді на запитання : повнота , аргументованість , дружність ;

Б) ділові і вольові якості доповідача .

Звичайно проєкт повинен оцінюватись комплексно.

При організації роботи над проєктом потрібно врахувати і проблемні аспекти:

- нерівномірне навантаження на учасників проєкту на різних його етапах реалізації;
- складнощі при оцінювання внеску кожного учасника проєкту;
- наявність ризику невдалого завершення учнями роботи над проєктом;
- збільшення емоційного навантаження як на учнів, так і на вчителя;
- неможливість залучити до роботи над проєктом усіх учнів класу, гуртка, клубу тощо.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Українська мова.

Перед національною освітою сучасність ставить вимогу виховання особистостей у кількох аспектах : «як творців соціуму і соціальних систем , що творяться й розвиваються інтелектом особистостей ; як носіїв культурно-історичної пам'яті етносу , що надає перспективу розвитку нації ; як громадян, що формують і забезпечують існування держави ; як індивідуумів, унікальних і неповторних» . У вихованні рис творчої особистості та формуванні її життєвої стратегії важливе місце займають у єдності мовна освіта та мовне виховання , мовна культура й мовна поведінка .

Визначають такі складники комунікативної особистості учня основної школи :

- ✓ великий пізнавальний інтерес ;
- ✓ високий рівень комунікативної компетентності ;
- ✓ стійке прагнення вдосконалювати власне мовлення ;
- ✓ реалізація у своїй комунікативній поведінці певного мовленнєвого ідеалу .

Програма з української мови визначає мову, як вагомий чинник формування особистості громадянина України, звертає увагу на життєву адекватність освіти, її орієнтації на задоволення потреб і культурних запитів особистості, пов'язаних із практичною діяльністю, духовним життям, комунікативними інтересами . Зазначеним підходам і цілям відповідає метод проєктів .

На уроках української мови метод проєктів реалізується через самостійну діяльність учнів, але під гнучким керівництвом учителя. Як і будь-яка педагогічна технологія проєктування вимагає поступового впровадження. Проєктування намагаючись використовувати вже у 5-му класі, але короткострокові, у межах одного уроку, щоб мати змогу відразу спрямувати, допомогти при розв'язанні творчої, дослідницької, особисто або соціально значущої проблеми. Так, до прикладу, при створенні проєкту до Дня рідної мови заздалегідь було лише наголошено, щоб діти взяли засоби для творчості (олівці, маркери, стрічки і т. д.).

Фрагмент уроку.(5 клас)

Тема: Наша мова калинова.

Мета: формувати розуміння того, що українська мова - наш скарб, без якого не може існувати ні народ, ні Україна як держава; сприяти розвитку інтелектуальних та творчих здібностей, за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу; залучати дітей до джерел і витоків народної спадщини; підтримувати у школярів інтерес до вивчення рідної мови; виховувати прагнення передати нащадкам наш скарб — українську мову.

Обладнання: картки (структура проєкту, памятки), електронні довідники (гаджети) , засоби для творчості.

Спосіб розв'язання проблеми:

- ознайомитись з додатковою довідковою літературою про історію запровадження Дня рідної мови ;
- пошук цікавих фактів про українську мову;
- написання сенкану;

- зображення малюнку, з яким асоціюється рідна мова.

Вид проекту: пошуковий, творчий, колективний, короткотривалий.

Освітній продукт: стінгазета (назву обирають учні) .

План виконання проекту:

1.Обговорення в класі ідеї проекту.

2.Поділ учнів на групи, призначення ролі кожного учасника.

3.Визначення форми представлення продукту.

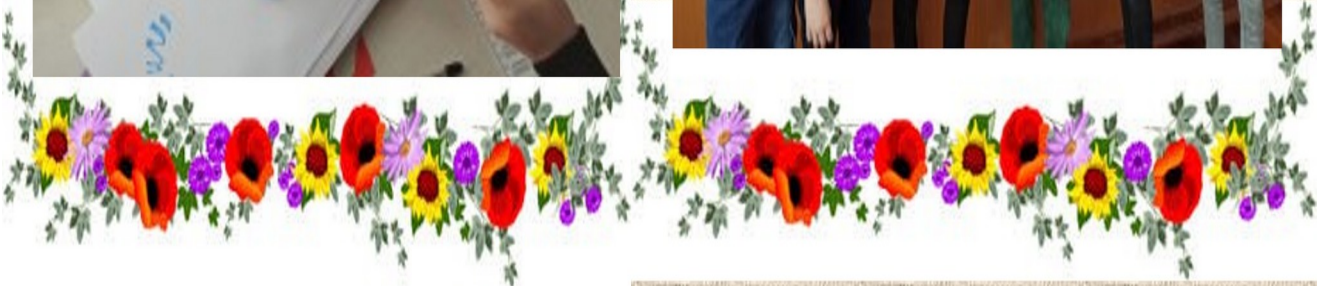
4.Складання плану роботи над проектом.

4.1.Бесіда про значення української мови для нашого народу.

4.2.Робота дітей з гаджетами: пошук інформації на задану тему.

4.3.Творча робота.

4.4.Презентація стінгазети.

План-конспект уроку з української мови в 5 класі

Тема. *Звертання. Непоширені й поширені звертання.*

Розділові знаки при звертанні.

Мета:

Навчальна:

Формувати предметні компетентності:

мовна (лінгвістична): інтонувати речення зі звертаннями; розставляти розділові знаки при звертаннях, обґрунтовувати їх уживання відповідними правилами.;

мовленнєва (комунікативна): будувати письмове висловлювання на певну тему в доцільному стилі й жанрі;

орфографічна: уміти правильно писати букви (великі і малі) та правильно розставляти розділові знаки;

орфоепічна: правильно інтонувати речення із звертаннями;

стилістична: уміти створювати власне висловлювання різних типів і жанрів;

інтелектуальна: здатність учнів працювати з різноманітною інформацією; уміти застосовувати здобуті знання в нестандартних ситуаціях.

Розвивальна:

розвивати ключові компетентності:

-спілкування державною мовою: уміти використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; володіти всіма видами мовленнєвої діяльності; висловлювати думки, почуття, погляди; правильно

вимовляти й писати слова, творити їх граматичні форми; конструювати речення й тексти;

-уміння вчитися впродовж життя: здатність визначати мету навчальної діяльності та способи її досягнення; читати, використовуючи різні види читання (ознайомлювальне, вибіркоче, вивчальне та ін.); постійно поповнювати власний словниковий запас; здійснювати рефлексію;

-загальнокультурна грамотність: уміти використовувати українську мову для духовного й культурного самовиявлення; дотримуватися норм української літературної мови та мовленнєвого етикету; створювати тексти, виражаючи власні ідеї, досвід і почуття та використовуючи художні засоби.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: ноутбук, телевізор, підручники, роздатковий матеріал.

Донечко, синку, сестрице, братусю,
Дружня, велика, весела сім'я!
Таточку, мамочко, бабцю, дідусю -
Мій оберіг і родина моя!

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Орієнтація, мотивація діяльності.

Пропоную переглянути відеоролик «Звертання» за посиланням:

https://www.youtube.com/watch?v=Y0f_rJgmtmg

Учитель: Отож, як ви вже здогадалися, сьогодні ми будемо говорити з вами про звертання, які насправді відіграють важливу роль

у нашому житті. Адже без них було б важко спілкуватись. Погодьтеся, що встановлення контакту з людиною передусім залежить від того, як ми до неї звернемося.

Мотивація навчальної діяльності

Діти, уважно прочитайте епіграф до уроку. До кого звертається автор? Сьогодні на уроці ми з вами поговоримо про сім'ю, родину. Скажіть, будь ласка, а хто є членами будь-якої сім'ї?

Діти, уважно прослухайте епіграф до уроку:

Донечко, синку, сестрице, братусю,
Дружня, велика, весела сім'я!
Таточку, мамочко, бабцю, дідусю -
Мій оберіг і родина моя!

1. До кого звертається автор? Чи можемо ми говорити, що це є члени будь-якої сім'ї? Що для вас означає ваша сім'я?
2. Як ви називаєте свою маму?
3. Як ви гадаєте, як цей вірш пов'язаний з нашою сьогоднішньою темою?

II. Повідомлення теми, мети, уроку.

Визначення очікуваних результатів.

Чого ви очікуєте від уроку?

На уроці я хочу дізнатися....

навчитися....

III. Цілереалізація.

1. Актуалізація й корекція опорних знань.

Допоможи мені, сестричко люба, загадку розгадати.

Матусю, а ви нам будете допомагати?

Експрес-опитування

1. Чим ускладнене речення?
2. Що називається звертанням?
3. Де може стояти звертання в реченні?
4. Як виділяємо звертання в реченні?
5. Чи існують види звертань?

2. Сприйняття й первинне усвідомлення навчального матеріалу, осмислення зв'язків і співвідношень в об'єктах вивчення.

Робота з підручником(теоретичний матеріал).

Робота з картками

Коли звертання стоїть **на початку** речення, його вимовляємо з окличною інтонацією. Наступне слово пишемо з великої букви. [Зв! ____ .]

У **середині** речення звертання вимовляють низьким тоном і в прискореному темпі, з обох боків виділяючи його паузами. [____ ,зв, ____ .(!,?)]

Якщо звертання стоїть у **кінці** речення, оклична інтонація послаблюється. У кінці речення ставимо або знак оклику, або крапку. [____ ,зв. (!)]

4. Узагальнення й систематизація знань, застосування їх у різних ситуаціях, наближених до життєвих.

Діти, а хто для вас є найкращим другом?

Чи вважаєте ви своїх рідних друзями?

До кого ви найперше звернетесь за допомогою, порадою, якщо у вас виникне складна ситуація?

Так, звичайно, це батьки, а особливо мама. Адже, про материнську любов і турботу недаремно складено вірші, проспівано багато пісень і навіть засновано міжнародне свято – День матері, яке в Україні офіційно відзначається з 2000 року, у другу неділю травня.

Споконвіку у вихованні дітей велика роль відводиться матері, яка завжди збагачує і примножує духовний світ своїх дітей, щоб вони пам'ятали свою національну спадщину і походження. У давніх переказах і легендах матір зображено берегинею сім'ї. Саме від неї залежить виховання дитини і саме мати прищеплює любов до рідної землі.

Сьогодні ми з вами приготуємо подарунок для ваших матусь – вітальну листівку з використанням звертань .(Обговорення оформлення, етапів створення мініпроєкту).

Пам'ятка створення вітальної листівки

1.Звертання.

2. Вітання, побажання .

3.Підпис.

Перевірка листівок (вибірково)

5. Повідомлення домашнього завдання.

IV. Рефлексивно-оцінюючий.

1. Підведення підсумків уроку.

1. Що таке звертання?
2. Назвіть види звертань.
3. Яку роль виконує звертання?

2. Рефлексія.

Яку роль виконує мама для вас? Для України?

Тепер давайте продемонструємо свої листівки, у яких окрім привітання ваша рідна людина побачить любов і вдячність.

3. Оцінювання.

Українська література.

Основою методу проєктів на уроках української літератури є стимулювання інтересу учнів до усвідомленого вибору життєвих орієнтирів. Вивчення літературного твору, який є віддзеркаленням життя певної епохи, пов'язує урок з життям, з реальними проблемами. Робота над ключовим питанням у проєкті з української літератури спонукає учнів бути корисними людям, виховує патріотизм, навчає складати й реалізовувати власні життєві проєкти у складних умовах сьогодення .

Метод проєктів на уроках літератури має розглядатися як реалізація про-блемного навчання й відповідати рівням самостійної і творчої активності учнів, тому логічно розглядати проєктну технологію на уроках літератури як таку , що має певне « практичне значення для сучасного процесу навчання» . Крім того, це дає змогу створити «якнайкращі умови для максимальної реалізації особистісного потенціалу учнів, самопізнання й засвоєння способів саморозвитку , самоствердження ,самореалізації особистості» .

Проєктна технологія на уроках української літератури дає змогу застосувати активні й інтерактивні методи орієнтації учнівської молоді на духовні цінності українського народу («героїчна історія народу , видатні історичні постаті , звичаї та обряди тощо») . До того ж уроки української літератури в часи духовного спустошення , байдужості , браку любові , відсутності мрій і планів на майбутнє, марнування часу, безсоромного споживацтва є засобом залучення учнівської молоді до загальнолюдських цінностей .

Використовувати метод проєктів на уроках української літератури розпочинаю з короткотривалих (в межах одного уроку), ігрових, групових. Саме під час уроку вчитель зможе підтримати здатність дитини до творчості, проконтролювати неприпустимість несхвальної оцінки творчих спроб.

План-конспект уроку з української літератури в 6-му класі.

Тема. «Муха і Бджола». Зневага до надокучливих, ледачих людей, що живуть за рахунок інших. Викриття дурості й пихатості в байці «Жаба і Віл».

Мета: продовжити ознайомлення учнів з байками Л. Глібова; навчати аналізувати його програмові твори, визначати ідейно-тематичне спрямування, пояснювати алегоричні образи; поглиблювати знання про байку, її особливості; розвивати образне мислення, відчуття художньої довершеності творів, уміння помічати деталі, логічно й послідовно аргументувати свої міркування; навчати критично приймати й оцінювати різноманітні людські вади; прищеплювати інтерес до наслідків власної праці.

Тип уроку: урок закріплення та застосування знань, умінь, навичок.

Обладнання : дидактичні мультимедійні матеріали.

Методи, прийоми і форм роботи: теоретичний практикум, слово вчителя, асоціювання, бесіда, інсценізація, мініпроект, постановка і розв'язання проблемного питання.

Перебіг уроку

Мотиваційний етап.

Забезпечення мотиваційної готовності до уроку.

«Сміх - це сонце: воно проганяє зиму з людського обличчя», - говорив відомий письменник Віктор Гюго

Тож посміхнімося сьогодні один одному, щоб від наших посмішок відступили холоди і яскраво засвітило сонечко. А

підтримувати посмішку нам допоможуть твори із розділу «Гумористичні твори».

Актуалізація опорних знань учнів.

Теоретичний практикум. Дайте визначення термінів: гумор, сатира, байка, алегорія, мораль.

Оголошення теми й мети уроку.

Опрацювання навчального матеріалу.

Слово вчителя.

- Скажіть, чи легко людині чути правду про свої недоліки?
- Як можна сказати про недоліки, але не образити людину?

Існує давня легенда про правду і байку.

Правда і байка

Раз гола Правда між людьми блукала,

Притулку і симпатії шукала.

А люди відвертали соромливо очі,

Бо голу бачити ніхто не хоче.

Аж байка їй навстріч, весела і вертка,

В убранні дорогім, мов панночка яка:

— *Ви що тут робите? — питає бідолаху.*

— *Просилась до людей, та гину серед шляху,*

Бо всім не до душі мої думки одверті.

Напевне, прийдеться під тином ждати смерті —

Розчулилася Байка, тулить до грудей:

— *Ходіть зі мною! Добре вдвох нам буде*

*Служити разом для людей,
Нас радо приймуть всюди.
Моя розважливість і ваша правота
Посвітять всім, хто людяність віта:
Мудрець поживу знайде для ума,
Веселому над жарти кращого нема.
В такому поєднанні ми без гніву й зла
Творитимем свої святі діла!*

Байка вчить людину бачити свої недоліки, говорити про них, сміятися з них, а значить, — і виправляти їх. Виховує людину дуже обережно і ніжно, пропонуючи їй на розсуд поведінку тварин. Таким чином, ніхто не залишається ображеним, а хто хоче «почути», про що каже автор, той «почує».

Якими ж хоче бачити нас байка? Ми спробуємо дати відповідь на це питання протягом уроку, прочитавши байку із багатющої спадщини Леоніда Глібова.

Робота над байкою «Муха і Бджола».

Асоціювання.

- Які асоціації викликає у вас цей звук?
- Озвучте ваші асоціації до слів муха, бджола.
- Чи бачили ви у природному середовищі муху й бджолу?

Чим кожна з них займається?

Інсценізація твору підготовленими учнями.

Бесіда

1. Чи перегукуються ваші асоціації з тими рисами, які мають батьки.
2. Якими людськими рисами наділена Муха, а яким Бджола? Чи мають вони щось спільне? У чому вони протилежні?
3. Як змінюється тон Мушиного голосу наприкінці байки? Зімітуйте його, виразно прочитайте відповідний уривок, додержуючи розділових знаків.
4. Простежте, як Л.Глібов ставиться до героїв байки «Муха і Бджола». Свої міркування обґрунтуйте, покликаючись на текст твору.
5. Які моменти в байці вам сподобалися? Вибір аргументуйте.
6. Чого навчає прочитана байка?
7. Кому належать останні три рядки байки? Передайте висловлену в них настанову своїми словами.
8. Яка кольорова гама постала у вашій уяві під час читання? Як ви вважаєте, що в байці зумовлює появу саме таких барв?

Робота в групах.

Учням пропонується скласти порівняльну характеристику дій Мухи та Бджоли.

Муха-ледащиця	Бджола-трудівниця
«Оддиш»	«Та ніколи мені, час до
«Бенкет, обід,	«Рано встає, пізно лягає»
«Безділля»	«Праця»
«Ганять»	«Шанують»

Проблемні запитання. (Складання мініпроєкту)

- 1) Які два алегоричні образи виступають у байці?

2) Що у цих двох образах втілює автор? (В образі Бджоли Л. І. Глібов утверджує народне поняття працелюбності, в образі Мухи – неробства)

Муха користується плодами чужої праці. А жити любить красиво:

От примостилась на красолі
Та й думає про те,
Що як-то гарно жить на волі,
Коли усе цвіте.

Вона почуває себе панночкою у чарівному садку:

Вітрець тихесенько гойдає
Мов панночку яку...

3) Кого показує Леонід Глібов в алегоричному образі Бджоли-трудівниці?(В образі Бджоли втілено людину, яка вбачає своє щастя в праці. Для неї сенс життя - приносити радість)

На прохання Мухи посидіти, відпочити Бджола відповідає:

Та ніколи мені сидіти...-
Вже час до пасіки летіти.

У цьому образі ми бачимо чесну, щирю, розумну людину. Бджола висловлює зневагу до паразитичного існування Мухи.

...Та тільки он що я чувала:

Що Муху зневажає всяк,
Що, де ти не поткнешся
Або до страви доторкнешся,
Тебе ганяють скрізь.)

4) Чи лякають Муху приниження?

(Велике діло - проженуть!

Не можна в двері - я в квартиру

Або пролізу в іншу дірку -

І зась усім!)

5) Як ви розумієте повчальну частину байки, її мораль?
(Мораль така: хай людей, подібних до таких мух, не буде на цій землі. А хочеш красиво жити - повинен красиво і робити, щоб про тебе складалася думка, як про людину чесну, справедливу, працьовиту).

6.Складання сенкану «Муха» (хлопчики) і «Бджола»(дівчатка).

Рефлексія. Підсумок уроку.

Проблемне питання.

Чому поняття мораль і байка нероздільні?

Завдання додому. Підготуватись до уроку мовленнєвого розвитку (написання листа-подяки авторові байок Леонідові Глібову).

ВИСНОВКИ

Сучасне демократичне суспільство потребує зміни стратегії і тактики мовно-літературної освіти і спонукає до пошуків нових способів удосконалення процесу навчання. Концепція «Нової української школи» передбачає створення оптимальних умов для підвищення ефективності навчально-виховного процесу з метою формування компетентного мовця, розвитку його природних здібностей, реалізації власного пізнавально-творчого потенціалу. Саме розвиток в учнів життєвої компетентності – мета проектної технології.

Метод проектів ґрунтується на позиціях прогресивної педагогіки, яка передбачає підведення учня до потрібних висновків, адже навчаючи дитину «правильних відповідей», ми обмежуємо її можливості самій шукати і знаходити їх. Тому в основі цієї технології лежить не інформаційний підхід, зорієнтований на розвиток пам'яті учнів, а діяльнісний, спрямований на формування комплексу різноманітних вмінь та навичок, необхідних для життя. Тому під час використання проектної технології вирішується цілу низку різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних завдань: розвиваються пізнавальні навички учнів, формуються вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвиватися.

Досягнення учнями поставлених цілей у проектній технології потребує хороших організаційних здібностей учителя, тому необхідною є підготовка до роботи, оскільки проєктний підхід докорінно змінює функції педагога в освітньому процесі. З

авторитарного транслятора готових ідей учитель перетворюється на фасилітатора. Правильно організована проектна діяльність, на думку дослідників методу, має стати роботою «від усього серця».

Запровадження методу проектів на уроках української мови та літератури є актуальне, адже у процесі роботи учні міркують, дискутують, сперечаються – відбувається дослідницька робота, спрямована на самостійне відшукування необхідної інформації. Значну частину уроку займає спілкування – надзвичайно серйозна і складна проблема в діяльності вчителя-словесника, оскільки це і є сутністю творчого процесу навчання-виховання .

Практичний шлях здобуття навчального та соціального досвіду допомагає випускнику середньої школи бути знавцем, полікультурною, соціальною, творчою особистістю, яка вже активно реалізовує життєві плани. Як зазначає провідник американського методу проектів Е.Колінз : «Дитинство не є прохідною кімнатою, вестибюлем, через який ми потрапляємо до дорослого існування. Це самостійна внутрішня кімната в життєвому просторі».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баєва А. 10 ідей для проєктування на уроках української мови та літератури (Електронний ресурс) – режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=ODaXieV5-Mc>
2. Дідик М.М. Леонід Глібов. «Муха і Бджола». Визначний український байкар, поет. Викривальна і повчальна спрямованість байок письменника. Побудова байки (Електронний ресурс) – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/konspekt-uroku-zukra-nsko-literaturi-u-6-klasi-leonid-glibov-muha-i-bdzhola-viz-nachniy-ukrainskiy-baykar-poet-vikrivalna-i-povchalna-spryamovanist-bayok-pismennika-pobu-24062.html>.
3. Дрюхіна О.В.Метод проєктів на уроках української мови та літератури (Електронний ресурс) – <https://naurok.com.ua/material-metod-proektiv-na-urokah-ukra-nsko-movi-ta-literaturi-8573.html>
4. Життєва компетентність особистості: Наук.-метод, посібник // За ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен. — К.: Богдана, 2013. — 520 с.
5. Косович О.В. Проектна діяльність як одна з форм інноваційних методичних технологій навчання (Електронний ресурс) – Режим доступу:http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Pedagogica/52567.doc.htm
6. Мірошніченко С.О., Коломієць Ю.В. З історії методу проєктів (Електронний ресурс) – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Pedagogica/52567.doc.htm
7. Пехота О. Освітні технології: навчально-методичний посібник. О. Пехота, А. Кіктенко, О. Любарська та ін. Київ. А.С.К., 2004. 256 с

8. Пушкарьова Т. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Український педагогічний журнал. 2017. № 1. Ст. 90-96. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/416/4163bcdef2b5b31c3710f5d11d6b86af.pdf>